

تحلیل معنایی فعل «بردن» در نفثه المصذور

خدابخش اسداللهی/ دانشگاه محقق اردبیلی/ kh.asadollahi@gmail.comنسترن پارسی نژاد/ دانشگاه محقق اردبیلی/ nastaranparsinezhad@gmail.com

چکیده

فعل «بردن» در لغت‌نامه‌ها بیشتر به معانی کشیدن، حمل کردن و منتقل کردن آمده است. با توجه به اینکه واژه‌ها از جمله فعل‌ها در نثرهای فنی و مصنوع کاربردهای معنایی متعددی دارند، فعل «بردن» نیز در نفثه المصذور برای پرهیز از تکرار معنی و ارائه معنی جدید و با هدف غنی‌سازی معنی و تشبیه به شعر، اغلب در معانی ضمنی و غیر صریح به کار می‌روند. ساخت فعل «بردن» و نیز وجود عناصر هم‌نشینی آن، در ارائه معنی‌های تازه در کتاب نفثه المصذور نقش به‌سزایی دارند. در این تحقیق علاوه بر معنی صریح، معانی مجازی فعل «بردن» با ذکر نمونه‌هایی از نفثه المصذور بررسی شده و معانی آن‌ها بر اساس بافت جمله‌ها استخراج شده است. پس از مقایسه معانی مجازی فعل «بردن» در نفثه المصذور با «لغت‌نامه دهخدا»، تازگی و اختصاص چند معنی به نفثه المصذور مشخص شد. معنی‌های «الگو برداری»، «به حساب آوردن کسی» و «گرفتن» به مناسبت ساخت ساده یا مرکب بودن فعل «بردن» و نیز به واسطه هم‌نشینی با عناصر هم‌نشینی آن فعل، به عنوان حاصل این تحقیق ارائه شده است.

کلمات کلیدی: تحلیل معنایی، معنای ضمنی، فعل بردن، نفثه المصذور

مقدمه

طبق نظر صاحب‌نظران، موتور محرکه تغییر و تحول در زبان و ادبیات، تغییرات اجتماعی، سیاسی، اداری، نظامی و ... است و با تحولات پیش‌گفته، تغییرات و دگرگونی‌های زبان و ادبیات حاصل می‌شود. زبانی که در قرن چهارم به آن می‌نوشتند و یا شعر می‌گفتند، در قرون بعدی مثلاً قرن‌های پنجم و ششم تغییر و تحول چشم‌گیری دارد و واژه‌ها، ترکیبات و تعبیرات از معانی اصلی و حقیقی خود دور می‌شود. فعل‌های به کار رفته در جمله‌ها و ابیات در قرن‌های مختلف به مرور زمان، هم از حیث معنی و هم از جهت

ساخت برای اراده معانی جدید و مورد نیاز زمان، تفاوت دارند که با هنرمندی و مهارت نویسندگان و شاعران رنگ و بوی خاصی می‌گیرند و از این نظر قابل تحقیق و بررسی هستند تا منظور اصلی مؤلفان برای خوانندگان و دانش‌پژوهان روشن و آشنا گردد. در این تحقیق، فعل «بردن» در نفثه المصذور که مطابق با رنگ و بوی زمان مؤلف و به ساخت و صورت‌های گوناگون استعمال شده، انتخاب شده است.

کتاب نفثه المصذور اثر شهاب‌الدین محمد خرندزی زیدری نسوی در قرن هشتم ه. ق و در دوره پر حادثه و قتل عام‌های پی در پی یعنی در دوران پر آشوب حمله مغول به ایران، این اثر را به یادگار گذاشت. وی در کتاب خود، به واگویی‌های درونی پرداخته، لطامات و آسیب‌ها و زجرهایی را که در غربت از دست کسان بسیاری چشیده و همچنین رنج و سرگردانی‌های خود را در کتاب نفثه المصذور می‌نویسد. همان‌طور که از نام کتاب مشخص است، «نفثه المصذور» به معنای خلطی است که مبتلا به درد سینه، از سینه بیرون می‌افکند و مجازاً به سخنی اطلاق می‌شود که از اندوه و شکایت و ناله و تأملات درونی برمی‌خیزد و گوینده با بیان آن آسایش می‌یابد [۱]. نویسنده نثر کتاب را به شعر نزدیک کرده و آن با خلاقیت‌های شاعرانه همراه است. «از این رو کتاب نفثه المصذور کتابی تاریخی ادبی است، از طرفی در تاریخ قتل و غارت مغولان است و از سویی عواطف خود را نسبت به مخدوم خود ایراد کرده است [۲].»

۱- پیشینه تحقیق

با توجه به جستجویی که در سایت‌های معتبر و مجلات صورت گرفته، در مورد موضوع مذکور (تحلیل معنایی فعل‌ها) هیچ اثر مستقلاً وجود ندارد. ولی در آثار شاعران دیگر هم‌چون حافظ و فردوسی چنین کارهایی دیده شده است.